

Asia: VN/26422/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (säilöönotto ja maahantulokielto)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helsingin käräjäoikeus esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pyritään esityksen mukaan säilöönoton tehokkaampaan käyttöön maassa laittomasti oleskelevien henkilöiden palautusten tehostamiseksi ja toisaalta niillä pyritään edistämään yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden sekä kansallisen turvallisuuden turvaamista yhteiskunnassa. Samalla viranomaisille on tarkoitus antaa paremmat mahdollisuudet ehkäistä ja torjua laitonta maahantuloa ja maassa oleskelua.

Säilöön ottamisen edellytysten 121 §:n 6 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulkomaalainen voidaan yksilöllisen arvioinnin perusteella ottaa säilöön kansallisen turvallisuuden uhkan lisäksi myös, jos hän muodostaa uhkan yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle. Perusteluissa on tuotu esille, että tavoitteena on antaa viranomaisille paremmat mahdollisuudet toimia esimerkiksi tilanteissa, kun Suomeen saapuu henkilöitä, jotka eivät välttämättä täytä suppeassa merkityksessä kansallisen turvallisuuden vaarantamisen edellytyksiä. Perusteluissa olisi hyvä tuoda esille, miten kohdan 6 uhka yleiselle järjestykselle eroaa kohdasta 3, joka perustuu rikokseen syylistymiseen tai epäilyyn rikokseen syylistymisestä ja yleisen järjestyksen säilymiselle.

Käräjäoikeus pitää ehdotettua 121 §:n 8 kohdan lisäystä perusteltuna. Mikäli turvapaikanhakijoiden määrät kasvavat merkittävästi, on olemassa riski siitä, että myös vastaanottokeskuksissa ilmenee aiempaa enemmän häiriökäyttäytymistä, mikä voi osaltaan vaarantaa sekä vastaanottokeskuksen asiakkaita että henkilökuntaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan 121 a §:n pakenemisen vaara. Pykälän ehdotettu sisältö vastaa pitkälti nykyistä soveltamiskäytäntöä arvioitaessa piileskely-, pakenemis- ja vaikeuttamisvaaraa. Pykälässä todetut seikat ja olosuhteet otetaan huomioon osana kokonaisharkintaa, ja niiden lisääminen laintasolle on perusteltua.

Esityksen 127 §:ssä ehdotetaan säilössä pitämisen enimmäiskeston nostamista 12 kuukaudesta 18 kuukauteen. Esityksen perusteluissa on tuotu esille kysymys siitä, miten säilössäpidon kesto lasketaan, kun säilöönoton taustalla voi olla sekä vastaanottodirektiiviin että paluudirektiiviin perustuva säilöönotto (s. 64). Perusteluissa on todettu komission katsovan paluukäsikirjassaan, että maasta poistamista varten tehdyn säilöönoton keston laskennassa ei tarvitse ottaa huomioon aikaa, jonka henkilö on turvapaikanhakijana ollut säilöönotettuna. Esityksen perusteluita tulisi täsmentää siltä osin, voiko säilössä pitämisen kesto ylittää 18 kuukautta, jos säilössä pitämisen yleinen edellytys muuttuu jossakin vaiheessa maasta poistamiseksi. Voitaisiinko tällöin säilössä pitämisen keston laskeminen aloittaa uudestaan kyseisestä ajankohdasta?

Säilöön ottamista koskevien asioiden lukumäärää tulee todennäköisesti kasvattamaan myös 128 §:n ehdotus, jonka mukaan käräjäoikeuden tulee ottaa asia viran puolesta uudelleen käsiteltäväksi viimeistään kolmen kuukauden kuluttua edellisestä käsittelystä, jos asiaa ei ole aiemmin otettu käsiteltäväksi säilöön otetun pyynnöstä. Käräjäoikeus kiinnittää huomiota siihen, että tämä edellyttää käräjäoikeudessa aiempaa tarkempaa määräaikojen seurantaa, joka tapahtuu manuaalisesti, koska käräjäoikeuksissa käytössä olevat tietojärjestelmät eivät mahdollista määräaikojen automaattista seurantaa.

Käräjäoikeus pitää ehdotettua 123 b §:ää säilöön otetun ulkomaalaisen sijoittamisesta ja tuomioistuinkäsittelystä poikkeustilanteessa perusteltuna. Samassa yhteydessä olisi perusteltua tarkastella kysymystä siitä, voiko poikkeustilanteessa poiketa myös oikeuspaikasta, eli voisiko säilöön ottamista koskevia asioita tällöin käsitellä myös muussa käräjäoikeudessa kuin säilyttämispaikkakunnan käräjäoikeudessa.

Kuten esityksessä todetaan, ehdotetut muutokset todennäköisesti kasvattavat säilöön otettujen henkilöiden määrää, joka lisää myös tuomioistuimessa käsiteltävien säilöönottamista koskevien asioiden lukumäärää. Lisäksi suunnitelmissa on Helsingin säilöönottoyksikön korvaaminen uudella säilöönottoyksiköllä, jonka kapasiteetti tulisi olemaan suurempi kuin tällä hetkellä. Nykyisin Helsingin säilöönottoyksikössä on 40 paikkaa ja uudessa säilöönottoyksikössä suunnitellaan olevan 60 - 90 paikkaa.

Käräjäoikeus lisäksi toteaa, että säilöön otettujen määrän kasvu saattaa myös lisätä tilanteita, joissa säilöön otettu henkilö joudutaan esimerkiksi väkivaltaisen käytöksen vuoksi sijoittamaan poliisin pidätystiloihin. Näissä tilanteissa asia on laissa säädetyn ajan ylittymisen jälkeen saatettava käräjäoikeuden ratkaistavaksi pidätystiloihin sijoittamista koskevien edellytysten osalta, mikä voi myös lisätä tuomioistuinkäsittelyiden määrää.

Tuomioistuimessa käsiteltävien asioiden määrän kasvua tulee seurata tarkasti ja käräjäoikeudelle tulee osoittaa riittävät resurssit asioiden käsittelyä varten (erityisesti Helsingin käräjäoikeudelle ja Etelä-Karjalan käräjäoikeudelle, joiden alueella säilöönottoyksiköt sijaitsevat). Vireillä on myös muita esityksiä, jotka tulevat lisäämään käräjäoikeudessa käsiteltävien säilöön ottamista koskevien asioiden lukumäärää.

Pakkala Sirpa
Helsingin käräjäoikeus

Jokela Henna
Helsingin käräjäoikeus - Käräjätuomari osastonjohtaja Johanna Nevalainen
ja käräjätuomari apulaisosastonjohtaja Tatu Koistinen